

*„A magyar nyelv tanítására
különös gond fordítandó.”
/KAZINCZY/*

FELADATLAP

az

„ÉDES ANYANYELVÜNK”

nyelvhasználati verseny
országos, Kárpát-medencei döntőjére

a gimnáziumi versenyzők

számára

1. Pontosán állapítsa meg, milyen szófajúak a példamondat aláhúzott szavai!

„Előfordulhat, hogy az a gimnazista, aki délelőtt megnyeri a szép magyar beszéd iskolai versenyét, délután minősíthetetlen durvasággal torkollja le társát egy vitában.”
/Kováts Dániel/

- a) az:
b) aki:
c) le:
d) egy:

2. Pontosán nevezze meg az aláhúzott toldalékok fajtáját!

„Petőfi Sándort az tette oly hatalmassá, amilyenek örök időkre ismeri majd a magyarság és az emberiség, hogy szüntelen erővel élt és munkált benne a szeghetetlen kötelességtudás.”
/Sánta Ferenc/

Pl. divatok –k: a többes szám jele

- a) –re:
b) –i:
c) –ság:
d) –etlen:

3. Mely nyelvtani szakkifejezések nevét rejtettük el az alábbi hangsorok mögé? A helyes megoldáshoz egy-egy sornak minden betűjelét használja fel!

Pl. bent derű = betűrend

- a) sírás helye =
b) vén kémlel =
c) e vén lő =
d) roma fém =

4. Közismert idegen szavaink közül sok *de-* kezdetű. A meghatározásokhoz kapcsoljon egy-egy ilyen kezdetű szót!

Pl. torzítás, elcsúfítás = deformálás

- a) becsmérel, becsületében megsért _____
- b) szétszórt figyelmű, összpontosításra képtelen _____
- c) a fegyveres erőket kivonja; lefegyverez _____
- d) idegenbe, kényszerlakhelyre hurcolás _____

5. Értékelje négy-öt mondatban a nyelvi udvariasság szempontjából a következő esetet!

Utassokkal zsúfolásig teli autóbusz araszolgat Budapesten a Széll Kálmán tér felé. A jármű vezetője a hangszórón keresztül szól az utasokhoz: „Tisztelt Utasaink! Jó napot kívánok! Köszönöm szépen, hogy velem utaztak; köszönöm a türelmüket, megértésüket! Jó pihenést, derűs napot kívánok, tartsanak máskor is velem! Viszontlátásra!”

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. A *láb* szó mondatba foglalásával egyértelműen adja meg négy különböző jelentését a szónak!

- a)
- b)
- c)
- d)

7. Mindegyik sorban van egy szó, amely tartalmilag nem illik a többi közé. Húzza alá a kakukktojást! Röviden indokolja, hogy az aláhúzott szó miért kakukktojás!

a) pestis, kolera, lepra, diftéria, bonviván

.....

b) diéta, almárium, sifonér, kredenc, pohárszék

.....

c) tárkony, csombor, sáfrány, garnírun, bazsalikom

.....

d) akrobata, omnibusz, zsonglőr, trapéz, porond

.....

8. Minél pontosabban határozza meg az *önzetlen* melléknév jelentését! Saját életéből írjon két személyes példát, amikor Ön vagy más önzetlen volt!

önzetlen:

.....

.....

példák:

a).....

.....

b)

.....

9. Egy mondatban értelmezze az alábbi közmondásokat!

a) Lassan érik a jó.

.....

b) Jótett helyébe jót soha ne várj!

.....

c) Hol fel a kerék, hol alá.

.....

d) A róka is dicséri a maga farkát.

.....

10. Melyik testrész vagy szerv neve illik a jelzős szerkezet első tagjába?

Pl. fülbemászó dallam

- a)meresztő mutatóvagy
- b)szorító érzés
- c)barátság magyarázat
- d)beötlő jelenség

11. Mely híres emberek nevét kapcsolná az alábbi településnevekhez? Dolga megkönnyítése végett megadunk róluk egy-egy adatot. A teljes nevet rögzítse, pontos helyesírással!

Pl. Kelemér (A gólyához) A név: Tompa Mihály

a) Monok (A turini remete)	A név: _____
b) Széphalom (A széphalmi szent)	A név: _____
c) Vizsoly (Biblia)	A név: _____
d) Prügy (Árvácska)	A név: _____

12. Jelölje a *Beszélni nehéz!* – ma *Szóról - szóval* – című rádióműsor megfajtaéseiben alkalmazott módon a példamondatot!

A haza megtartásának ugyanolyan természetfölöttisége van, mint a vallásnak. Mindkettő a lélekből és a belső értékekből tevődik össze: hitből és meggyőződésből.

13. Pótolja a hiányzó írásjeleket – s ahol szükséges, a nagybetűket – a következő tagolatlan szövegben!

szébb e jobb e kifejezőbb e a magyar nyelv mint bármely másik biztosan nem ezt nyelvismerőként állítom de a mienk a kert ahol a magad ültette virágok éledését lesed biztosan nem olyan szép mint teszem azt a versailles-i park vagy a monacói kaktuszliget de az öröm amelyet nyújt bensőségebb mélyebb teljesebb

/Dobossy László/

14. Mit jelentenek az alábbi szavak? Értelmezze őket körülírással vagy rokon értelmű kifejezéssel!

- a) novicius =
- b) gang =
- c) kalkulus =
- d) rébusz =.....
- e) szöszmötöl =

15. Elemezze a tanult módon a tagmondatok fajtája és viszonya szerint az alábbi többszörösen összetett mondatokat!

„Ha majd talán bántani fognak az emberek, gyere ki a temetőbe, és megvigasztalódhatsz a síromnál.”
/Benedek Elek/

.....
.....
.....

16. Az ismert jelöléseket használva elemezze mondatrészek szerint az alábbi egyszerű mondatot! Készítse el az ágrajzát is!

Nemrégiben három társadalmi szervezet egy kiáltványt tett közzé anyanyelvünk megóvása végett.

17. Fejezze ki *lélek*- előtaggal kezdődő összetétellel az alábbi meghatározásokat!

- a) Pszichológus, az emberi lélek alapos ismerője. = _____
- b) Önuralom megőrzése nehéz helyzetben. = _____
- c) Kicsi, könnyen billenő csónak. = _____
- d) Temetéskor megszólaltatott hangkeltő eszköz. = _____

18. Húzza alá az alábbi mondatokban a nyelvhasználati szempontból hibásan használt szót, kifejezést! Írja le helyesen a mondatokat!

a) Pista elesett, de villámgyorsan feltápáskodott.

Helyesen:.....

b) Szomorúságában az arcába temette a kezét.

Helyesen:.....

c) Ne hagyd magad, állj végre a talpadra!

Helyesen:.....

d) S ennek nagyon fontos hozadalma van.

Helyesen:.....

e) 1830-ban jelent meg Széchenyi István leghírhedtebb műve, a Hitel.

Helyesen:.....

f) Érthetetlenül álltam az eset előtt.

Helyesen:.....

19. Hiányzó melléknevek. Jókai Mór regényeinek címéből hiányzik egy-egy melléknév. A kipontozott részre írja be a helyes(nek) vélt megoldást!

a) Egynábob

b) Aember fiai

c) A lőcseiasszony

d)világ Magyarországon

A levél terjedelme ne haladja meg a rendelkezésre álló egy oldalt! Csak a pontozott vonalra írjon!

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.